

Oppdatert: 24.mai. 2012

Møte i Bibliografisk gruppe 7.desember 2011

Sted: Abelsgate 5, 2.etasje, møterom 'Sirkuss' Tid: 10.00-16.00 Referent: Anne Munkebyaune	
Til stede:	Ketil Falck, Tove Aursøy, Gunnlaug Leiro, Gøril Hesstvedt, Frank Haugen Fra BIBSYS: Anne Munkebyaune
Forfall:	

38/2011: Godkjenning av dagsorden

Dagsorden ble godkjent uten endringer.

39/2011 : Referat fra forrige møte 2011-10-05

Referatet er godkjent i diskusjonsforum og lagt ut på nett.

40/2011 : Orienteringssaker

Det skal importeres poster fra nasjonalbibliografien i løpet av neste år.

41/2011 : Bibliotek katalogen i WorldCat

Bibliografisk gruppe diskuterte på oppdrag av gruppa Store linjer problemstillinger rundt katalogisering i det nye biblioteksystemet, spesielt valg av katalogiseringspråk.

Bibliografisk gruppe vil oversende et notat med anbefalinger til Store linjer.

De øvrige sakene (42/2011 – 45/2011) ble det ikke tid til å behandle.

Til Store linjer

Bibliotek katalogen i WorldCat

Om konsekvenser av valg av katalogiseringspråk

Bibliografisk gruppe har mottatt følgende fra Store linjer:

From: bibliografisk-bounces@bibsys.no [mailto:bibliografisk-bounces@bibsys.no] **On Behalf Of** Anita Ellerås
Sent: Tuesday, November 29, 2011 10:33 AM
To: bibliografisk@bibsys.no
Subject: [Bibliografisk] Sak til Bibliografisk gruppe

Til Bibliografisk gruppe,

I arbeidsgruppa Store linjer har vi behandlet en sak angående katalogisering i WorldCat. Bakgrunnen er at det må tas noen prinsipielle valg rundt hvordan konsortiet vil at den 'nye' katalogen skal være når vi nå går over til WorldCat.

Store linjer ønsker at saken blir behandlet i Bibliografisk gruppe, og vi ønsker at dere utreder "**hva blir konsekvensene av å ikke velge norsk som katalogiseringspråk?**". Vi vil gjerne ha en skriftlig tilbakemelding innen 24. januar 2012.

Saksdokumentet som Store linjer fikk til behandling er vedlagt.

Mvh

--

Anita Ellerås
Seniorkonsulent
Tlf. (+47) 94137479

Bibliografisk gruppe har behandlet henvendelsen fra Store linjer på møte i Trondheim 07.12.2011 og senere på e-post og i gruppens diskusjonsforum.

Innhold

Katalogiseringspråk i WorldCat	2
Dubletter og databasekvalitet	3
Valg av katalogiseringspråk	3
Katalogiseringspraksis og kvalitet på postene	5
Konklusjon	6

Katalogiseringspråk i WorldCat

Katalogiseringspråk i WorldCat er beskrevet i følgende dokumenter:

- OCLC. *Parallel records. (Technical bulletin ; 250)*
<http://www.oclc.org/support/documentation/worldcat/tb/250/>
- OCLC. *Bibliographic formats and standards. 3.10, Parallel records for language of cataloging*
<http://www.oclc.org/bibformats/en/specialcataloging/default.shtm#BCGBAEHC>

Katalogiseringspråk gjelder språket i den bibliografiske beskrivelsen. Regel for språk i beskrivelsen er gitt i katalogiseringsregel 1.0E, der første setning lyder slik:

Opplysninger som er hentet fra selve dokumentet, gis på det språk og med det skriftsystem (om mulig) som er benyttet i dokumentet ...

og siste setning:

Alle elementer i de øvrige feltene ... føres opp på det språk og med det skriftsystem som katalogavdelingen bruker.

Katalogiseringspråket er altså språket de som lager de bibliografiske postene bruker. I WorldCat kan dette være mange ulike språk.

Fram til 2003 var katalogiseringspråket i WorldCat engelsk. En ressurs, *item*, skulle ha én *master record* og den skulle være engelskspråklig. Alle andre poster på samme ressurs var ulovlige dobbeltinnførsler. I 2003 ble dette endret. Fra oktober det året kunne master records med andre katalogiseringspråk enn engelsk legges inn i basen på lovlig vis. En ressurs kan etter dette få flere master records med ulike katalogiseringspråk i WorldCat. Disse blir ikke regnet som dobbeltinnførsler, men som likeverdige, *parallelle* poster.

Alle poster i WorldCat skal kodes med katalogiseringspråk. Kode for katalogiseringspråk legges i 040 \$b. Poster som mangler kode i 040 \$b regnes som engelskspråklige (040 \$b eng).

Bibliotekene oppfordres til å lenke parallele poster i MARC-felt 936 ved registrering. Sannsynligvis vil lenking bidra til at dagens problem med visning av parallele poster i trefflister kan finne en løsning. Det er ukjent for oss i hvilken grad bruk av MARC-felt 936 blir gjennomført.

Ulike katalogiseringspråk og dermed parallele poster tvang seg fram som en konsekvens av at OCLC/WorldCat har deltakende bibliotek verden rundt. Brukerne må ha katalogposter på et språk de kan forstå, og de fleste katalogavdelinger vil velge å bruke landets eget språk i beskrivelsen.

Postens katalogiseringspråk kommer til syne i bl.a. følgende MARC-felt:

- 245 \$h GMB
- 300 Fysisk beskrivelse
- 5xx Noter

Men det kan være mer enn språklyden i disse MARC-feltene som skiller parallele poster. Poster med ulike katalogiseringspråk vil være katalogisert i tråd med ulike nasjonale bibliografiske standarder. Det vil derfor forekomme forskjeller i katalogiseringspraksis i WorldCat, for eksempel i behandlingen av flerbindsverk og serier. Navneformer i innførsler vil kunne variere, avhengig av navneform i nasjonale autoritetsregistre.

Poster der katalogiseringen er basert på regelverk som avviker fra standard AACR kodes med "Description Convention Source Code" i 040 \$e. Poster med norsk katalogiseringspråk vil bli kodet *katreg*. Det betyr at posten er registrert i tråd med norske *Katalogiseringsregler* (og norsk praktisering av disse reglene, *BIBSYS-vedtak og -avvik fra Katalogiseringsregler*).

Dubletter og databasekvalitet

En betydelig andel av WorldCat sine mange millioner bibliografiske poster er dubletter, til stor skade for databasekvaliteten. Det hjelper lite at en del av dublettene er lovlige, parallelle poster. Dubletter er uansett ødeleggende for gjenfinningen:

Søk på tittel 'henrik ibsens skrifter' gir over 100 treff i WorldCat. Søk i Bibliotekbasen gir 2 treff, trykt og elektronisk utgave.

Kvaliteten på katalogen betyr mye for kvaliteten på de tjenester biblioteket tilbyr sine brukere. Dersom søk i bibliotekets katalog ikke kan gi et presist, forutsigbart og pålitelig resultat, vil biblioteket miste brukere og brukerne miste informasjon. Svak presisjon i gjenfinning, med lange og uoversiktlige trefflister, går også ut over funksjoner som akkvisisjon, katalogisering og innlån, med merarbeid og merkostnad for bibliotekene som resultat.

Bibsys-bibliotekene går inn i WorldCat med høy kvalitet på felles katalog, praktisk talt fri for dubletter. For å kunne opprettholde kvaliteten på katalogtjenestene i nytt biblioteksystem, er det avgjørende at bibliotekene kan avgrense søk i katalogen til konsortiets katalogposter før videresøk i hele WorldCat-basen. Det gjelder både for sluttbrukerne og for bibliotekenes selv.

Valg av katalogiseringspråk

Etter migrering til WorldCat vil poster fra BIBSYS Bibliotekbasen være kodet slik:

040 \$b nob [= norsk (bokmål) katalogiseringspråk]

040 \$e katreg [= Katalogiseringsregler: Anglo-American cataloguing rules, second edition /oversatt og bearbeidet for Norske forhold ved Inger Cathrine Spangen (Oslo: Nasjonalbiblioteket)]

Nasjonalbibliotekets poster vil fortsatt bli kodet slik når nye poster blir lagt til i nytt biblioteksystem. For Nasjonalbiblioteket vil det ikke være aktuelt å avvike fra norsk katalogiseringspråk og norske Katalogiseringsregler. Om medlemmer av konsortiet gis adgang til å ta inn poster med annet katalogiseringspråk enn norsk, vil Nasjonalbiblioteket opprette parallelle katalogposter med norsk katalogiseringspråk for sine ressurser.

I saksdokumentet Store linjer har fått til behandling er bare engelsk nevnt som alternativ til norsk katalogiseringspråk. Andelen poster i WorldCat som har et annet katalogiseringspråk enn engelsk er alt betydelig og vil øke i fremtiden. Dersom konsortiet skulle velge å åpne for andre katalogiseringspråk enn norsk, er det ikke nødvendigvis bare engelsk som er relevant. Valg av katalogiseringspråk kan blant annet bero på hvilke poster som finnes å velge mellom i WorldCat, eller prioriteringer i det enkelte biblioteket.

Konsortiets argumenter for å velge et annet katalogiseringspråk enn norsk (bokmål) på fremtidige poster i WorldCat kan tenkes å være følgende:

1. Rasjonalisere katalogiseringsarbeidet i bibliotekene.
2. Dra nytte av at flest mulig bibliotek oppgraderer poster.
3. Åpne for at bibliotek som ønsker det kan bruke annet katalogiseringspråk, for eksempel samisk eller nynorsk.

Ad. 1. Rasjonisere katalogiseringsarbeidet i bibliotekene:

Dette er vanligvis et argument med stor vekt. Spørsmålet er om å åpne for andre katalogiseringsspråk vil innebære noen rasjonaliseringsgevinst.

Det viktigste OCLC/WorldCat kan tilby deltakende bibliotek med tanke på effektivisering av katalogiseringsarbeidet er *copy cataloging*, som tilsvarer *nykting* av lokalt eksemplar på en eksisterende post i basen. Dette er en effektivisering bibliotekene i BIBSYS-samarbeidet har nytt godt av i alle år.

BIBSYS-bibliotekene har videre hatt mulighet for å kopiere brønnposter fra LC. Tilbudet av poster for kopiering vil ventelig bli betydelig større i WorldCat.

I Bibliotekbasen redigeres brønnposter fra LC i samsvar med norsk katalogiseringspraksis og innførsler kontrolleres mot autoritetsregisteret før posten innlemmes i basen. Gevinsten ved å åpne for andre katalogiseringsspråk i WorldCat, vil være at bibliotekene ikke redigerer posten, men bruker posten som den er. Ulempene er åpenbare: Nykter vi oss på en post med et annet katalogiseringsspråk enn norsk, må vi godta fremmed språk i noter, navneformer i innførsler og de avvik fra norsk katalogiseringspraksis posten måtte ha.

Katalogiseringspraksis i WorldCat er uensartet. Samme ressurs kan være katalogisert på flere måter. Vi tror at å velge ”riktig” post for konsortiet (den beste posten i forhold til konsortiets katalogiseringspraksis) vil være vel så tid- og ressurskrevende for bibliotekene som å redigere en kopierte post i samsvar med norsk katalogiseringspraksis. De fleste som katalogiserer vil mene at det koster lite å redigere en post når posten først er funnet.

Det som kan ta noe tid, men som er en helt nødvendig del av katalogiseringen er autoritetskontroll av navneformer. Bruker vi poster med annet katalogiseringsspråk enn norsk kan vi få navneformer som er fremmede for norske brukere. Vi vet ikke om dette kan løses i WorldCat, men går ut fra at bare poster med norsk katalogiseringsspråk vil kunne knyttes opp mot norsk autoritetsregister.

Bibliografisk gruppe mener at rasjonaliseringsgevinsten ved å inkludere poster med ulike katalogiseringsspråk i konsortiets felles base vil være ubetydelig. Nyttan av å ha ensartet katalogiseringspraksis og felles autoritetskontroll er derimot betydelig.

Ad. 2. Dra nytte av at flest mulig bibliotek oppgraderer poster:

Dersom flere bibliotek registrerer sin beholdning på samme post, øker sjansen for at kvaliteten på posten blir hevet. Posten vil bli korrekturlest av flere, beriket med emnedata og, dersom det er aktuelt, oppgradert til høyere katalogiseringsnivå.

På grunn av det store antallet bibliotek som bruker engelsk i WorldCat, vil master-records med engelsk katalogiseringsspråk ha større sjanse for slik kvalitetsheving enn poster med andre katalogiseringsspråk.

Poster som blir importert fra leverandør kan ha mangelfulle bibliografiske data. Ved kjøp av pakker og import av store mengder bibliografiske enheter vil norske bibliotek oftest ikke ha kapasitet til å redigere de enkelte postene. Slike importerte poster vil altså ha større mulighet til å bli korrigeret og beriket dersom postene har engelsk katalogiseringsspråk og ikke norsk.

Men om det legges til rette for at konsortiets poster kan bli oppgradert av bibliotek utenfor konsortiet, så innebærer det at konsortiet innlemmer engelsk som et av katalogiseringsspråkene konsortiet bruker.

Ad. 3. Åpne for at bibliotek som ønsker det kan bruke annet katalogiseringspråk, for eksempel samisk eller nynorsk:

Det er i prinsippet mulig i WorldCat. Men om det er ønskelig innenfor konsortiet er en annen sak. Det innebærer at disse bibliotekene må opprette parallelle poster for sine ressurser.

Det er viktig at konsortiet utarbeider retningslinjer for hva som skal tillates av katalogiseringspråk, slik at vi ikke fyller opp konsortiets katalog med parallelle poster i ulike tilfeldige språkdrakter.

Katalogiseringspraksis og kvalitet på postene

Selv om AACR ligger til grunn for katalogiseringen i WorldCat, fører ulike nasjonale versjoner av regelverket og tilhørende katalogiseringspraksis til ulikheter mellom postene. De norske postene vil skille seg fra andre poster i WorldCat blant annet ved lenking av flerbindsverk og serier.

Katalogiseringspråk i WorldCat innebærer tilhørighet til en nasjonal katalogiseringspraksis. Parallelle poster med samme katalogiseringspråk tillates ikke. Poster med norsk katalogiseringspråk må følge nasjonal bibliografisk standard. Det vil si *Katalogiseringsregler* (norsk versjon av AACR2) og praktisering av regelverket slik det er fastlagt i *BIBSYS-vedtak og -avvik fra Katalogiseringsregler*.

BIBSYS-bibliotekene går inn WorldCat med nærmere 5.8 millioner poster katalogisert etter norsk regelverk og en etablert infrastruktur for å opprettholde kvalitet på konsortiets poster.

Poster med andre katalogiseringspråk enn norsk vil være katalogisert etter det regelverk som gjelder for det aktuelle språket (040 \$e). Dersom konsortiet åpner for at norske bibliotek kan registrere sin beholdning på poster med engelsk og eventuelt andre katalogiseringspråk, må konsortiet innlemme disse katalogiseringspråkene i sin praksis og ta høyde for regelverk som gjelder for katalogiseringspråkene i veiledninger og håndbøker som uttrykker konsortiets politikk. Uten en felles katalogiseringspraksis kan ikke konsortiet opprettholde kvalitet på konsortiets poster.

Etter migrering til WorldCat vil konsortiets bibliografiske poster fremstå i annet format, men for øvrig med samme grunnleggende kvaliteter som i Bibliotekbasen:

- Enhetlig katalogiseringspraksis (bl.a. lenking av flerbindsverk)
- Enhetlig autoritetskontroll av innførsler
- Praktisk talt ingen dubletter.

Disse kvalitetene er det fullt mulig å videreføre i nytt biblioteksystem, men det forutsetter at konsortiet viderefører en felles kvalitetskontroll over sine poster.

Videreføring av en felles kvalitetskontroll innebærer at håndboken *BIBSYS-vedtak og -avvik fra Katalogiseringsregler*, - eller et tilsvarende dokument, oppdateres i tråd med de rammer nytt biblioteksystem og nytt bibliografisk format setter for konsortiets katalogiseringspraksis. Retningsgivende for fremtidig katalogiseringspraksis må være å harmonisere norsk regelverk med *LC-Rule Interpretations* og *OCLC Bibliographic Formats and Standards* (og vice versa, jf. behandling av flerbindsverk!). Det er naturlig om en institusjon tilsvarende BIBSYS Bibliografisk gruppe får en rolle i dette arbeidet.

BIBSYS-bibliotekene vil møte store utfordringer ved overgang til nytt biblioteksystem. Bibliotekene må forholde seg til ny registreringsklient, nytt registreringsformat, ny terminologi og engelsk språk i verktøy og hjelpemidler. Behovet for en støttetjeneste som *Katvakt* og retningslinjer for konsortiets katalogiseringspraksis i nytt system vil være stort.

Bibliografisk gruppe mener det er hensiktsmessig å videreføre det arbeidsfellesskapet konsortiet har i dag inn i nytt biblioteksystem, med BIBSYS som koordinerende og de store bibliotekene som førende for konsortiets katalogiseringspraksis.

Konklusjon

Katalogiseringspråk er innført i WorldCat for at bibliotekene skal kunne katalogiserer sine poster i overensstemmelse med nasjonal katalogiseringspraksis.

Bibliografisk gruppe vurderer det slik at å *ikke* velge norsk som katalogiseringspråk på konsortiets poster vil gi minimale besparelser i bibliotekenes katalogiseringsarbeid, men skade kvaliteten på konsortiets felles katalog.

Bibliografiske poster importert fra leverandør kan være et mulig unntak. Dersom norske bibliotek ikke selv redigerer slike poster, vil postene ha en sjanse til å bli oppgradert av andre, om de ikke har norsk katalogiseringspråk. Konsortiet må i så fall etablere en politikk for behandling av slike poster som tar høyde for det regelverk disse postene er katalogisert etter.

Norsk katalogiseringspråk vil gjøre det mulig å videreføre etablert infrastruktur for å opprettholde bibliografisk kvalitet på konsortiets poster, og sikre at konsortiet også i fremtiden fullt ut kan trekke veksler på Nasjonalbibliotekets katalogiseringsarbeid.

Kvalitet i Bibliotekbasen er oppnådd gjennom at biblioteksamarbeidet i BIBSYS har lagt til rette for en enhetlig katalogiseringspraksis og kvalitetssikring av de bibliografiske postene. Bibliografisk gruppe mener at så vel sluttbrukere som bibliotekene er tjent med at kvaliteten på konsortiets felles katalog videreføres i det nye biblioteksystemet. Det lar seg bare fullt ut gjøre dersom konsortiet velger norsk som katalogiseringspråk.

Vi takker for henvendelsen fra Store linjer!

Vennlig hilsen
Ketil Falck
for Bibliografisk gruppe